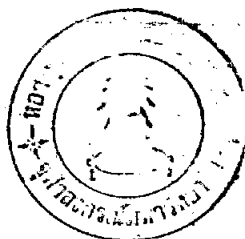

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาและส่งเสริมเยาวชนในด้านการศึกษานั้น กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบส่วนที่เป็นการสอนแบบโรงเรียนชั่วคราว ตามหมู่บ้านชาวเขา ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์ได้จัดให้มีหน่วยเคลื่อนที่เข้าไปปฏิบัติงาน และจัดให้เจ้าหน้าที่ กรมประชาสงเคราะห์ทำหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือแก่เด็กชาวเขา การสอนแบบโรงเรียนชั่วคราวนี้ จะดำเนินการไปจนกว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะสามารถรับดำเนินการต่อไป ในระหว่างที่ดำเนินการสอนแบบโรงเรียนชั่วคราวนี้ เจ้าหน้าที่กรมประชาสงเคราะห์ ยังมีไม่เพียงพอ คณะกรรมการส่งเสริมเยาวชนจึงได้ขอความร่วมมือจากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดดำเนินการฝึกอบรมครูช่วยสอน เด็กชาวเขา โดยคัดเลือกชาวเขาที่มีความรู้ถึงขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ขึ้นไป เข้ารับการอบรม วิชาครูเบื้องต้น และวิชาสามัญ คือ วิชาภาษาไทย สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลานามัย เพื่อเตรียมชาวเขาเหล่านี้ให้ทำหน้าที่รับผิดชอบทางการอบรมและสอนหนังสือให้แก่เด็กชาวเขาที่อยู่ในหมู่บ้านของตนต่อไป

แผนกวิชาประถมศึกษา ได้ทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขามาแล้ว 2 รุ่น รุ่นแรกเมื่อปีการศึกษา 2515 มีผู้ผ่านการอบรมจำนวน 57 คน รุ่นที่ 2 เมื่อปีการศึกษา 2516 มีผู้ผ่านการอบรมจำนวน 55 คน ผู้ที่ผ่านการอบรมแล้วได้ออกไปทำหน้าที่ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาในโรงเรียนชั่วคราวของกรมประชาสงเคราะห์ได้ผลเป็นอย่างดี และเนื่องจากครูช่วยสอนเหล่านี้เป็นคนในหมู่บ้านชาวเขานั้นเอง จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับภาษาพูด ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และปัญหาเกี่ยวกับอาหารการกิน นอกจากนั้นครูช่วยสอนยังมีกำลังใจในการทำงานเพราะทำงานในถิ่นหมู่บ้านของตนเอง

การทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขารุ่นที่ 3 นี้ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ได้คัดเลือกชาวเขามาจากศูนย์พัฒนาและส่งเสริมเยาวชนศูนย์ต่าง ๆ

จำนวน 80 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรมนาน 3 เดือน คือระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ถึงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2518 ทำการฝึกอบรม ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เป็นชนกลุ่มน้อยที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ตามบริเวณพื้นที่ป่า เขาในภาคเหนือของประเทศไทย มีจำนวนประมาณตั้งแต่ 200,000 คน ถึง 500,000 คน¹ ในบรรดาชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ประมาณ 23 เผ่า² มีชาวเขาเพียง 6 เผ่า ใหญ่ ๆ เท่านั้น ที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ชาวเขาเผ่าแม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีโก และ กะเหรี่ยง ในการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาซึ่งหน่วยราชการต่าง ๆ กำลังดำเนินงานอยู่ในขณะนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับชาวเขา 6 เผ่า ที่กล่าวมานี้³

ชาวเขาทุกเผ่ามีความยึดมั่นเป็นอันเดียวกันในหมู่ชนร่วมเผ่า ซึ่งสังเกตได้จาก การแต่งกาย ภาษา ขนประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาชาวเขาทุกเผ่าจะรักษาและยึดมั่น ในลักษณะประจำเผ่าของตนไม่เปลี่ยนแปลง สภาพของชาวเขาที่ทางราชการของประเทศไทย จะต้องเอาใจใส่ช่วยเหลือเป็นพิเศษ คือทางด้านอาชีพและความเชื่อ กล่าวคือ ชาวเขาโดยทั่วไปมีอาชีพทางการเกษตร ชาวเขาจะปลูกข้าว ข้าวโพด ยัก ฝิ่น และเลี้ยงไก่ หมู วัว เพื่อบริโภคในครัวเรือน ฝิ่นเป็นพืชที่ทำรายได้เป็นเงินสดให้แก่ชาวเขามากที่สุด การทำการเพาะปลูกแบบโค่นไม้เผาป่าหรือทำไร่เลื่อนลอยเป็นผลให้เกิดการตัดไม้ทำลายป่า และต้นน้ำลำธารไปเป็นจำนวนมากนับหลายล้านไร่ เนื้อที่ป่าและต้นน้ำลำธารทางภาคเหนือ

¹ จักรกัญ บุรุษพันธ์, ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย (นครหลวง: แพร่พิทยา, 2515), หน้า 109.

² Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand (Bangkok: Thai - American Audiovisual Service, 1961), p. 113.

³ ทวีป คำรงค์ศักดิ์, ชาวป่าชาวเขาในประเทศไทย ปัญหาชาวเขาในประเทศไทย (โรงพิมพ์เสนาธิการทหาร, กองบัญชาการทหารสูงสุด, พิมพ์อักษรณ์, 2515), หน้า 9.

ถูกชาวเขาทำลายไปประมาณมีละ 100,000 - 200,000 ไร่ จากการสำรวจโดยการ
แปลภาพถ่ายทางอากาศของ กรมป่าไม้ และ โอฟ. เอ. โอ. เมื่อปี พ.ศ. 2499 ถึง
ปี พ.ศ. 2500 ปรากฏว่าป่าดงดิบและป่าสนในจังหวัดลำพูนและเชียงใหม่ ถูกทำลายไป
67% และในจังหวัดเชียงรายถูกทำลายไป 65%⁴ ซึ่งเป็นผลเสียในทางเศรษฐกิจค่อนข้าง
รวมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล
และในฤดูน้ำหลากทำให้เกิดน้ำท่วมบนพื้นที่ราบ เพราะไม่มีต้นไม้เป็นสิ่งกีดขวางและดูดซับ
น้ำไว้

ทางคันความเชื่อ จะได้แยกกล่าวตามเผ่าที่สำคัญ ๆ 6 เผ่า ดังต่อไปนี้
นุสิต จินคาสรี⁵ (Nusit Chindasri) ได้กล่าวถึงเรื่อง ความเชื่อและพิธี
กรรมต่าง ๆ ของชาวเขาเผ่ามั่วไว้อย่างนี้

พวกมั่วเชื่อว่าความร่ำรวย ความยากจน การเจ็บป่วย และความเป็นไปต่าง ๆ
ทั้งในทางดีและในทางร้าย เกิดจากการกระทำของพระเจ้า ผี หรือวิญญาณ หรือสิ่งที่คุณ
มองไม่เห็น พวกมั่วเชื่อว่าสิ่งลึกลับเหล่านี้แฝงอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง เช่น บนท้องฟ้า ที่
ต้นไม้ และในสัตว์ต่าง ๆ ถ้าคนไปทำอะไรที่ผีไม่ชอบผีก็จะแปลงร่างเป็นสัตว์ร้ายมาทำ
อันตรายหรือทำให้เจ็บป่วยได้ ผีที่สำคัญ ๆ เช่น ผีภูเขา ผีแม่น้ำ และผีป่า ความปกติพวก
มั่วจะเซ่นหรือบูชาผี เมื่อพวกมั่วโคของใหม่มาเช่น ล่าสัตว์มาได้ เก็บเกี่ยวข้าวใหม่ได้
หรือเมื่อมีโรคหรือการเจ็บป่วยเกิดขึ้นในหมู่บ้าน บูบระกอบพิธีเซ่น บูชาผี หรือรักษาโรค
จะต้องเป็นผู้ที่มีเวทมนตร์คาถา อาจเป็นพวกพระหรือหมอผีซึ่งพวกมั่วเชื่อว่าเป็นผู้ที่สามารถ

⁴คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา, สรุปการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาทาง
ภาคเหนือของประเทศไทย (เอกสารพิมพ์อัดสำเนา), หน้า 2.

⁵Nusit Chindasri, The Religion of the Blue Miao this is
submitted as requirement for master of Arts Degree in the Department
of Anthropology, University of Sydney, 1970.

คิดต่อกับผีได้โดยทรง ถ้าพิธีกรรมที่กระทำขึ้นล้มเหลว พวกแมวก็น่าจะไม่โทษผู้ประกอบพิธีกรรม และจะยังเคารพนับถืออยู่เช่นเดิมเพราะพวกแมวเชื่อว่าพระเจ้า Yawang เป็นผู้ส่งให้พวกเขาลงมาเกิดในโลกมนุษย์ และกำหนดการลี้หนีไปจากโลกด้วย

โรคที่พวกแมวเป็นกันมากที่สุดคือโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร ปวดศีรษะ ไข้หวัดใหญ่ และสุขภาพไม่แข็งแรง สาเหตุของโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร เนื่องมาจากการกินอาหารที่ไม่สุก ไม่สะอาด และกินอาหารไม่เป็นเวลา พวกแมวจะฆ่าหนู ไล่ วัว เฉพาะเพื่อทำพิธี เช่นผี บูชาพระเจ้า หรือเลี้ยงแขกผู้มีเกียรติที่มาเยี่ยมบ้านเท่านั้น การรักษาโรคมางชนิดมีการรักษาแบบชาวจีนโบราณ เช่น ปวดศีรษะ จะมีการบีบหรือหยิกให้เจ็บ บางครั้งก็สูบผืนเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย ดังนั้น พวกแมวเป็นจำนวนมากจึงติดผืนเนื่องจากเจ็บป่วยเป็นเวลานาน แต่การเจ็บป่วยโดยทั่วไป พวกแมวจะให้หมอผีรักษาคอยเวทมนตร์คาถา และทำพิธีเซ่นบูชา โดยเหตุที่มีอาการเจ็บป่วยกันเป็นประจำ หมอผีจึงเป็นบุคคลสำคัญเป็นที่รู้จักและคุ้นเคยกับทุกครอบครัวในหมู่บ้าน

ชอบ คชานันท์⁶ โลกกล่าวถึงเรื่องความเชื่อของชาวเขาเผ่าเย้าไว้ดังนี้ พวกเขาเชื่อว่าโลก ทองฟ้า ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายบนโลก พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้างขึ้นทั้งสิ้น แม้มันมนุษย์ชายหญิงคู่แรก พระผู้เป็นเจ้าก็เป็นผู้สร้างขึ้น เขามีความเชื่อในเรื่องภูตผีปีศาจ เชื่อว่าทุกหนทุกแห่งมีผี เช่น ผีบ้าน ผีป่า ผีภูเขา ผีต้นไม้ ผีน้ำ ผีแบ่งออกเป็นผีดี ผีร้าย ผีดีอยู่บนสวรรค์ บนท้องฟ้า ผีร้ายเป็นผีที่อยู่ตามต้นไม้ในป่า ผีร้ายมักทำอันตรายคนเมื่อคนไปป่าไปไร่หรือไปอาบน้ำตามลำธารหรือแอ่งน้ำ กลับถึงบ้านเกิดเจ็บป่วยก็ทักท้วงเอาว่าผีที่อยู่ประจำตามสถานที่นั้นไม่พอใจทำอันตรายเขา ผีดีก็คอยช่วยเหลือคน โดยคนอัญเชิญลงมาช่วยในการขับผีร้าย

พวกเขานับถือดวงวิญญาณบรรพบุรุษเป็นพระเจ้า บางทีเรียกว่าผีเรือนในหมู่บ้านของพวกเขามีหมอผีหรือหมอศาสนาสำหรับประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และทำหน้าที่เป็นหมอรักษา

⁶ชอบ คชานันท์, ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าเย้า (เอกสารอบรมครูโรงเรียนชาวเขา, ภาคศึกษา 8, พิมพ์ครั้งที่ 8, 2513), หน้า 18.

โรคประจำหมู่บ้านควย เวลาเจ็บป่วยพวกเขาจะเชิญหมอผีมาเสี้ยงทายควาไปถูกผีอะไร
ที่ไหนมา แล้วของทำพิธีสังเคราะห์บนบานส่วนมากบนบานควยได้ แค่นั้นเป็นมากของใช้ทั้ง
หมู โถ สุรา ขูป และคอกไม้ หมอผีจะกล่าวบนบานขอแทนบูชากวางวิญญาณธรรพบุรุษหรือ
สถานที่ที่เขาใจว่ามีผีสถิตย์อยู่ ณ ที่นั้น แล้วทำร้ายให้เกิดเจ็บป่วย ถ้าเจ็บหนักก็กล่าวคำ
วิงวอนขอให้กวางวิญญาณธรรพบุรุษช่วย หมอผีเป็นผู้นำทางศาสนาของพวกเขาทุกอย่าง ทั้ง
แต่เกิดจนตาย มีทั้งหมอผีใหญ่และหมอผีประจำหมู่บ้าน

กอร์ดอน ยัง⁷ (Gordon Young) ได้กล่าวถึงเรื่องความเชื่อของชาวเขาเผ่า
มุเซอไว้ดังนี้

การนับถือผีของพวกมุเซอต่างจากชาวเขาเผ่าอื่น ๆ กล่าวคือ พวกมุเซอเชื่อว่า
มีพระบิดาซึ่งเป็นผู้สร้างสิ่งคั้งมาทั้งหมดในโลกนี้ รวมทั้งวิญญาณที่ดีและร้าย วิญญาณที่ร้าย
จะบันดาลให้เกิดเจ็บป่วยและอุบัติเหตุได้ ผีที่เรียกว่า "nye" ถูกสมมติให้สิงสู่อยู่ในสิ่ง
ไม่มีชีวิต บางครั้งเมื่อมาสิงอยู่ในร่างของสิ่งมีชีวิตก็จะกลายเป็น "taw" หรือมนุษย์หมา-
ป่าไป ทุกหมู่บ้านจะมีพ่อครู หรือผู้นำทางศาสนาหนึ่งคนซึ่งเป็นผู้มีอำนาจมาก บางกรณีจะมี
อำนาจมากเท่าหัวหน้าหมู่บ้านเสียอีก พ่อครูบางคนกลายเป็นพระเจ้าในสายตาของพวกมุเซอ
ซึ่งในกรณีเช่นนี้ พ่อครู มักจะนำเผ่าของตนไปพบกับความยุ่งยากอยู่บ่อย ๆ ถ้ามีการเจ็บป่วย
ร้ายแรง เกิดขึ้นก็จะมีการฆ่าไก่และหมู เสนอสังวร พ่อครูจะผูกคอตายที่กำกับควยควาไว้ให้ข้อมือ
ของทุกคน เพื่อป้องกันการทำร้ายจากผีร้าย พวกมุเซอไม่มีพิธีการบูชาธรรพบุรุษ แต่จะให้
ความนับถือผู้สูงอายุที่ยังมีชีวิตอยู่แทน พวกมุเซอเชื่อว่าผีสวรรค์คนรัก นรกของมุเซอมีไว้
สำหรับผู้ทำบาป ในหมู่บ้านของพวกมุเซอ หมอผีเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุด หมอผีเป็นผู้รักษา
ประเพณีของมุเซอ

⁷Gordon Young, The Hill Tribes of Northern Thailand (Bang-
kok: The Siam Society 1962), pp. 10-12.

กอร์ดอน ยิง⁸ (Gordon Young) โคลดลาวถึงเรื่องความเชื่อของชาวเขา
เผ่าลีซอไว้ดังนี้

พวกลีซอนับถือผี และเชื่อว่าโลกนี้เต็มไปด้วยวิญญาณซึ่งมีทั้งดีและเลว หัวหน้าที่
การทำพิธีกรรมเรียกว่าหมอผี หมอผีจะท่องทำพิธีขับไล่ความจากผีร้ายให้ลูกบ้าน โดยผูกเส้น
ค้ายที่ข้อมือและรอบคอ และให้เครื่องรางแขวนคอหลังจากท่องคาถากำกับไว้แล้ว พวกลีซอ
ไม่มีรูปเคารพหรือศาลพระภูมิ แต่ทุกบ้านจะมีแท่นบูชาทำด้วยไม้ ซึ่งจะวางจานข้าวและขัน
น้ำเล็ก ๆ ไว้บนสรวงวิญญาณ พวกลีซอเชื่อว่าผีน้ำคร่อมครองลำธารซึ่งอยู่ใกล้หมู่บ้าน
พวกลีซอมักทำสะพานข้ามลำธารเพื่อจะไต่ไม่รบกวนผีน้ำ และเชื่อว่าผีภูเขาเป็นผีที่ร้าย
ที่สุด จะหลยก่อนหินให้พัง อุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบ้าน เช่น ห่าปืนลั่น เชื่อกันว่า
ทำให้ผีโกรธ อาจจะต้องเผาบ้านนั้นเสีย แล้วหาที่สร้างบ้านใหม่

ถ้ามีคนเกิดเจ็บป่วยขึ้นก็จะจัดให้มีการเลี้ยงผี โดยมีหมอผีเป็นผู้ประกอบพิธีและ
เป็นผู้ขอขมาสงฆ์ต่าง ๆ ที่มีชู้ชักถาม⁹ หรือถ้าคนป่วยนั้นเสียชีวิต หมอผีก็จะเป็นผู้เรียก
ขวัญให้

สมัย อินจันทรณรงค์¹⁰ โคลดลาวถึง พิธีเรียกขวัญของชาวเขาเผ่าลีซอไว้ว่า
หมอผีจะ เป็นผู้เรียกขวัญให้ โดยมีด้วยใส่ผ้าสะอาดวางบนโถกมีต้นไม้ปักไว้รอบ
โถก 4 มุม วงรอบด้วยค้ายคิม ผู้สูงอายุและแขกที่ไต่รับเชิญจะต้องนำเงิน (เหรียญเงิน)
ใส่ลงไปในถ้วยที่ใส่ผ้า เจ้าของบ้านจะเก็บเงินเหล่านั้นขึ้นจากถ้วยเอามาผูกเชือกนำไป
แขวนคอคนที่เสียชีวิต แล้วเจ้าของบ้านจะท่องคาถาหมูนำมาประกอบอาหารโดยนำหัว ขา

⁸ Gordon Young, 1961, op. cit., pp. 29-30.

⁹ พิเศษภู พลอยประสิทธิ์, พิธีกรรมเลี้ยงผีชาวเขาเผ่าลีซอ (เอกสารของกอง
ส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, พิมพ์อักษณาน).

¹⁰ สมัย อินจันทรณรงค์, การทำพิธีเรียกขวัญของชาวเขาเผ่าลีซอ (เอกสารของ
กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, พิมพ์อักษณาน).

ทาง และเครื่องในมาต้มให้สุกใส่ภาชนะวางลงบนโต๊ะ หมอผีจะกล่าวเชิญขวัญ และเชิญผีบ้านผีเรือน ให้มากินเครื่องเซ่นสังเวย แล้วหมอผีก็เอากายทิพย์มาผูกคอและข้อมือคนที่เสียชีวิต พร้อมทั้งกล่าวปลอบขวัญและให้พร เพื่อเป็นมิ่งขวัญต่อไป เสร็จแล้วเจ้าของบ้านจะเชิญแขกที่มาร่วมงานดื่มสุราและรับประทานอาหารอย่างสนุกสนาน

ชอบ กชานันท์¹¹ โลกกล่าวถึงเรื่องความเชื่อของชาวเขาเผ่าอีโกอ ไว้มากี่
ทุกหมู่บ้านอีโกอมีประตูใหญ่เป็นทางเข้าออกเรียกว่าประตูผี เชื่อกันว่าประตูนี้ทำให้ผีไปรดปรานและป้องกันหมู่บ้านจากสิ่งชั่วร้าย พวกอีโกอไม่นิยมลอกประตูนี้ ใด ๆ ประตูผีจึงเข้าสำหรับไล่เสน ซึ่งขานี้ใช้ประกอบในพิธีป้องกันหมู่บ้านจากผีและพิธีไล่ผีร้ายจากหมู่บ้าน พวกอีโกออาจทิ้งบ้านหรือหมู่บ้านไปเมื่อมีเหตุการณ์ที่พวกเขาเชื่อว่ามีร้ายกำลังนำภัยมาสู่หมู่บ้าน พวกอีโกอเชื่อว่าคนมีผีอยู่ในตัวหลายคน ร่างกายจะสมบูรณ์ก็ควยผีนั้นอยู่กันครบ ถ้าผีหายไปก็จะทำให้ล้มเจ็บหรือถึงตาย พวกอีโกออาจถูกผีหรือคนทำร้าย ทำให้ผีในตัวของตนออกจากร่างไป เมื่อพวกอีโกอเจ็บป่วย หมอคนของเผ่าสะแวงหาสาเหตุแล้วจัดพิธีเซ่นสรวงเพื่อให้คนเจ็บนั้นหาย ทุกหมู่บ้านมีหัวหน้าทางศาสนา เป็นหัวหน้าประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ และมีหมออื่น ๆ อีก ที่เชี่ยวชาญในการเสาะแสวงหาสาเหตุแห่งการเจ็บป่วยทุกซกัยต่างๆ หรือประกอบพิธีกรรมเฉพาะบุคคลและครอบครัว พวกอีโกอถือว่าการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเป็นเรื่องสำคัญมาก ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการบูชาผี บรรพบุรุษและผีอื่น ๆ และมีความเชื่อมั่นในศาสนาของคนอย่างเหนียวแน่น พวกอีโกอไม่ชอบอาบน้ำเพราะกลัวผีน้ำ

สมภพ ลาชโรจน์¹² โลกกล่าวถึงเรื่องความเชื่อของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไว้ว่าสาเหตุของความเจ็บป่วยหรือการตายนั้นพวกกะเหรี่ยงเชื่อว่าเป็นการกระทำของผี ผีชอบรบกวนคน เช่น เมื่อผีมีความหิวโหยก็จะพากันมารบกวนคนทำให้คนเจ็บป่วย

¹¹ชอบ กชานันท์, อีโกอ (เอกสารของศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่สาม).

¹²สมภพ ลาชโรจน์, การเจ็บป่วยและการรักษาคนป่วยของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (เอกสารของกองวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่สาม).

และตายได้ ดังนั้นจึงต้องมีพิธีสังเวยผีอยู่บ่อย ๆ เช่นพิธีสังเวยผีเมื่อเกิดการเจ็บป่วยเป็น
คน เมื่อคนทำความผิด เช่น คนที่เลี้ยงผีบ้านหรือผีถ้ำผีบ้าน แต่ไปปฏิบัติหรือเลี้ยงผีอื่น
ผีบ้านจะโกรธและทำให้คนที่ทำความผิดดังกล่าวเจ็บป่วยหรือตายได้ ความเชื่อเหล่านี้สืบ
ต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน

พวกกะเหรี่ยงไม่เคยรู้จักโรคติดต่อมาก่อน จึงไม่เชื่อว่าการสัมผัสผู้ป่วยคือสาเหตุ
ที่ทำให้ติดโรค

การเจ็บป่วยนอกจากเกิดจากการกระทำของผีแล้ว พวกกะเหรี่ยงเชื่อว่าอาจ
เกิดจากขวัญซึ่งมีอยู่ในตัวคน เมื่อขวัญตกใจขวัญอาจจะหนีไปจากตัวคน ทำให้คนเกิดเจ็บ
ป่วย วิธีบำบัดความเจ็บป่วย ก็คงทำพิธีผูกขอมมือ เรียกขวัญกลับมาสู่ผู้ป่วย การผูกขอมมือ
นอกจากเพื่อเรียกขวัญแล้วยังเพื่อป้องกันผีต่าง ๆ ที่จะมาทำร้ายด้วย การรักษาโรค บาง
ครั้งอาจจะใช้วิธีเลี้ยงผีชาติ เพราะพวกกะเหรี่ยงเชื่อว่าผีชาติที่ตายไปแล้วอาจจะเป็น
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วย ผีต่าง ๆ ที่พวกกะเหรี่ยงใช้ถือว่าเป็นสาเหตุให้เจ็บป่วย
หรือตายนั้นได้แก่ ผีชาติ ผีทาง ผีบ้าน ผีป่า ผีห้วย ผีไร่ และผีตายโหง พวกกะเหรี่ยงจะ
มีการเคลื่อนย้ายหมู่บ้านทุกปี และจะเคลื่อนย้ายในระหว่างฤดูร้อน ผู้เป็นหัวหน้าหมู่บ้านจะ
คงเป็นผู้หาที่อยู่ใหม่ การเลือกสถานที่คงเลือกที่มีบริเวณใกล้พอกับสถานที่ที่จะย้ายในปี
ต่อ ๆ ไป เมื่อเกิดโรคระบาดในหมู่บ้าน พวกกะเหรี่ยงจะรีบอพยพหมู่บ้านทันที

เกี่ยวกับความเชื่อของมนุษย์ โครเบอร์¹³ (Kroeber) ได้กล่าวว่า มนุษย์เรา
อาจเชื่อในอำนาจเวทมนตร์ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้เป็นการสนองความต้องการเมื่อมนุษย์
รู้สึกว่าคุณเองไม่มั่นคง ความเชื่อแบบนี้จะเกิดขึ้นเมื่อคนเรามีความรู้ในสิ่งนั้นน้อยหรือไม่
สามารถแก้ปัญหาหรืออุปสรรคนั้นได้ จึงต้องหาเครื่องยึดเหนี่ยว

ความเชื่อในสิ่งต่าง ๆ จะถูกถ่ายทอดจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่รุ่นต่อ ๆ ไป สำหรับเด็กมี

¹³A.L. Kroeber, Anthropology (New York: Harcourt and Com-
pany, 1948), pp. 603-604.

ประสบการณ์น้อย และมีความคิดทำเหตุผลน้อย ก็จะเชื่อในคำบอกเล่าของผู้ใหญ่ได้ง่าย ถ้าเป็นเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาต่ำ ก็จะยิ่งเชื่อผู้ใหญ่ได้ง่ายขึ้น ¹⁴

สำหรับประเทศไทย เกอยัง ¹⁵ (De Young) กล่าวว่า คนไทยมีความเชื่อ ตามที่ผู้ใหญ่บอกเล่ากันมามากพอสมควร โดยเฉพาะในชนบท พิธีเกี่ยวกับการเกิด การตาย และพิธีเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ยังมีความเชื่อเก่า ๆ อยู่

เปรมปรีดิ์ ศกุนะสิงห์ ¹⁶ ได้รายงานว่า เด็กเชื่อในสิ่งต่าง ๆ เรียงจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด คือ ศาสนา ข่านาจลิกลับ ของชลัง สถานที่ และสัตว์

เมื่อเด็กอยู่ที่บ้าน เด็กจะได้รับประสบการณ์จากที่บ้านและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ สิ่งแวดล้อมที่กล่าวมานี้ย่อมมีอิทธิพลต่อตัวเด็ก ก่อนที่เด็กจะเข้าโรงเรียนเด็กจะมีความเชื่อ ในคติชาวบ้านที่โตบอกเล่าต่อ ๆ กันมาเป็นอันมาก ซึ่งบางเรื่องก็เป็นความเชื่อที่มีเหตุผล บางเรื่องก็ไร้เหตุผล

จันทร์ ชุมเมืองปักษ์ ¹⁷ ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า การสอนวิทยาศาสตร์นั้น มุ่งให้ เด็กไม่เชื่อในโชคลาง ความลึกลับที่อธิบายไม่ได้ ไม่เชื่ออะไรอย่างมงายและไม่มี ความ โน้มเอียงที่จะขยายความของเหตุบังเอิญ จากข้อความนี้เราจะเห็นว่าวิชาวิทยาศาสตร์เป็น วิชาหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กพิจารณาเลือกเชื่อแต่ในสิ่งที่มีเหตุผล

¹⁴J.P. Guilford, General Psychology (New York: Harcourt and Company, 1948), pp. 603-604.

¹⁵John E. De Young, Village Life in Modern Thailand (University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California 1958), pp. 143-184.

¹⁶เปรมปรีดิ์ ศกุนะสิงห์, "ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งที่มีอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษาวิทยาลัยครูแห่งหนึ่ง" ปรินทิพานันท์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัย วิชาการศึกษาประสานมิตร, 2505).

¹⁷จันทร์ ชุมเมืองปักษ์, "กฎเกณฑ์สำคัญในการสอนวิทยาศาสตร์" วิทยาสาร 6 (ธันวาคม, 2503), หน้า 11-12.

อำนาจ เจริญศิลป์¹⁸ ได้กล่าวถึงประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะพึงได้จากการเรียน
วิทยาศาสตร์ไว้ ดังนี้

1. วิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยฝึกจิตใจอันมีค่า เด็กที่เรียนวิทยาศาสตร์จะได้รับการฝึกหัดให้

1.1 มีความสังเกตด้วยความรอบคอบ

1.2 รายงานผลที่สังเกตได้อย่างเพียงตรง

1.3 เข้าใจซาบซึ้งในความสำคัญของการถาม และการพิจารณาเหตุการณ์

ก่อนจะสรุปผล

1.4 ซาบซึ้งในคุณค่าของความพยายามในการปฏิบัติ เช่น การทดลอง การทดสอบความจริงของข้อความที่พบเห็น

2. วิทยาศาสตร์มีคุณค่าในการปฏิบัติ

3. วิทยาศาสตร์ก่อกองความสนใจและกิจกรรมโดยปกติของเด็ก

4. วิทยาศาสตร์ช่วยฝึกคนให้เป็นพลเมืองที่ดี

5. วิทยาศาสตร์ช่วยขจัดความเชื่อโชคลางและความกลัวในสิ่งที่ไม่ทราบ

6. วิทยาศาสตร์ช่วยให้มีความสามารถในสังคม

7. วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดความเจริญทางร่างกายและจิตใจ

8. วิทยาศาสตร์ช่วยให้เป็นผู้บริโภคที่สามารถ

9. วิทยาศาสตร์ช่วยให้เป็นผู้ผลิตที่สามารถ

10. วิทยาศาสตร์ช่วยให้รู้จักใช้เวลาว่าง

11. วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดปรัชญาแห่งการดำรงชีวิต

12. วิทยาศาสตร์ช่วยให้รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นประโยชน์

13. วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดความพอใจ

¹⁸อำนาจ เจริญศิลป์, "ความสำคัญของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน" มิตรกร 18
(30 ก.ย. 2516), หน้า 20-21.

14. วิทยาศาสตร์ช่วยแก้ปัญหาทาง ๆ ไหม

พิทักษ์ รัชพลเกษ¹⁹ ไก้อ้างถึงคำกล่าวของจอห์นคิวอี้ ไว้ดังนี้

จอห์นคิวอี้ ไก้อกล่าวเตือนวิชาวิทยาศาสตร์ไว้ว่า เป็นวิชาที่หยิบยื่นวิถีทางที่จะช่วย
ทำให้เราคัดสินใจได้ดี และยังให้เครื่องมือในการทำงานแก่เรา ทั้งยังเป็นมันโคที่จะไต่ไป
หาความรู้ ซึ่งความถนัดนี้จะไม่ในวิชาประเภทอื่นใดเลย

ระวี ภาวิไล²⁰ ไก้อกล่าวถึง นโยบายทางวิทยาศาสตร์ของชาติ และการศึกษา
วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีไว้ดังนี้

ประเทศที่จะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาได้นั้น ประชากรส่วนใหญ่
ในทุกระดับอาชีพจะต้องมีทัศนคติความแนวแห่งวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ มีวิธีการศึกษาเหตุผล
ไม่เชื่อมงาย ปรับปรุงตัวเองได้ และเข้าใจหลักเกณฑ์ของธรรมชาติ จึงจำต้องมีองค์การ
เผยแพร่ความรู้ ความคิด และความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ไปสู่ประชาชน ทำเนิการเป็น
ประจำ สำหรับในลาการศึกษาชั้นประถมนั้น ก็จำเป็นที่จะต้องให้เกิดใกล้ชิดกับแนวคิดและ
ผลิตภัณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีตั้งแต่อายุน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โอกาสของ
เด็กเกิดในประเทศกำลังพัฒนาที่จะเป็นเช่นนี้มีน้อยกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะ
เด็กที่เกิดในชนบทห่างไกลจากเมืองใหญ่ การศึกษาในชั้นประถมจึงควรเป็นรากฐานให้เด็ก
เข้าใจวัฒนธรรมปัจจุบันอันก่อขึ้นมาจากรากฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ศาลากลางกรุงเทพมหานคร

¹⁹พิทักษ์ รัชพลเกษ, "วิธีสอนวิทยาศาสตร์," ศูนย์ศึกษา, 3 (เม.ย. 97) ก.

หน้า 51.

²⁰ระวี ภาวิไล, "นโยบายทางวิทยาศาสตร์ของชาติและการศึกษาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี," ปัจจุบันและอนาคตของสังคมไทย (พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 2514),
หน้า 276.

พิทักษ์ รัชพลเดช ไถ่กล่าวไว้ว่า

อะไร ๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ทั้งนั้น มนุษย์
เราไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงจากวิทยาศาสตร์ได้ และสังคม
มนุษย์ของเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์โดยที่วิทยาศาสตร์คอย ๆ
เข้ามาเกี่ยวข้องกับ และเป็นวัฒนธรรมใหม่ของมนุษย์เรา...²¹

ลีปเปนท์ เกตุทัต ไถ่อ้างอิงถึงคำกล่าวของท่านมัณฑิต เขียวหรวาล เนหรู
ที่กล่าวไว้ว่า

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้นที่สามารถจะแก้ปัญหา
การบรรเทาความหิว ความยากจน การที่มีผู้ออกอยากใน
ประเทศที่ร่ำรวย การบรรเทาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาการเชื่อ
โชคลาง ปัญหาการไข้และรักษาทรัพยากรเพื่อออกมาสำหรับ
ลูกหลาน... ใครเล่าจะลืมวิทยาศาสตร์ได้... ทุกแห่งทุก
มุม ทุกหัวเลี้ยวหัวต่อของทั้งวิทยาศาสตร์ อนาคตขึ้นอยู่กับ
กับวิทยาศาสตร์ และผู้ที่เป็เพื่อนกับวิทยาศาสตร์...²²

เบอร์เนต²³ ไถ่กล่าวถึงความสำคัญของวิชาวิทยาศาสตร์ไว้ว่า วิทยาศาสตร์ช่วย
ให้เด็กค้นคว้าหาความจริง ทดลอง ช่างคิด ช่างสังเกต ให้เป็นคนคิดอย่างมีเหตุผล และ
นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

²¹พิทักษ์ รัชพลเดช, พฤติกรรมวิทยศาสตร์กับการพัฒนาประเทศ (สื่อการคำ,
2514), ข. หน้า 2.

²²ลีปเปนท์ เกตุทัต, "บทบาทของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาการ
ศึกษา," ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ 2515), หน้า 1-2.

²³R.W. Burnett, Teaching Science in the Secondary School
(Rineheart and Company, Inc., 1957), pp. 19-24.

เฮส²⁴ (Heiss) โค้ชางถึงจุดมุ่งหมายของการสอนวิทยาศาสตร์ทั่วไปไว้
ประการหนึ่งก็คือ การปลูกฝังให้เป็นคนมีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความ
ซื่อสัตย์ต่อความจริง รู้จักตรวจสอบและประเมินค่าหลักฐานที่เกี่ยวกับปัญหาอย่างรอบคอบ
มีเหตุผล ซึ่งต่างจากวิธีสอนคล่องกับหลักการของประชาธิปไตย ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า
การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์นอกจากจะมีความสำคัญทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว
ยังช่วยปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับเด็ก ซึ่งเปรียบเสมือนพัฒนาสังคมประชาธิปไตยของ
ประเทศไทย

จะเห็นได้ว่า วิทยาศาสตร์มีความสำคัญทั้งในทางที่ทำให้โลกเจริญก้าวหน้า ทำให้
คนมีความเป็นอยู่ที่ดี และมีคุณธรรมในกันต่าง ๆ ในอันที่จะทำให้คนอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข
นอกจากนี้การสอนวิทยาศาสตร์ตามวิธีของวิทยาศาสตร์ยังช่วยเสริมสร้างประชาธิปไตยให้
แก่เด็ก นับเป็นการสร้างรากฐานประชาธิปไตยให้แก่ประชาชนอีกด้วย

ในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ นับว่าเป็นรากแก้วที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ
ชีวิตทุกชีวิต จำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชนของเราทุกคน ไม่ว่าจะ
เป็นชาวไทยพื้นราบหรือชาวไทยภูเขา ทั้งที่สี่ปบนนท์ เกตุทัต โคกกล่าวไว้ว่า

เพื่อขจัดปัญหาความเชื่อที่ไม่มีเหตุผล ความไม่รู้ซึ่งถึงคุณค่า
ทางทรัพยากรธรรมชาติ และเพื่อปลูกฝังทักษะที่ค้นคว้าที่ทาง
วิทยาศาสตร์ เสริมสร้างความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุ-
ผล สิ่งเหล่านี้ วิชาวิทยาศาสตร์ทำไ้กาย และทำไ้คิดด้วย²⁵

²⁴ B.D. Heiss, Modern Science Teaching (New York: The Mac-
millan Company, 1954), p. 23.

²⁵ สุวัฒน์ นิยมคำ, การสอนวิทยาศาสตร์แบบพัฒนาความคิด (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช,
2517), หน้า 5-6.

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สนใจศึกษาและทดลองการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยคาดหวังว่าจะปลูกฝังค่านิยม ทักษะ ทศนคติทางวิทยาศาสตร์ แก่ผู้รับการอบรม และ จะช่วยให้ผู้รับการอบรมมีความสามารถในการสอนวิทยาศาสตร์แก่เด็กชาวเขาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทดลองสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แนวการฝึกหัดครู ตามหลักสูตรพิเศษของโครงการฝึกอบรมครู ช่วยสอนเด็กชาวเขา ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อทดลองใช้หนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ที่สร้างขึ้นสำหรับเด็กชาวเขา ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. เพื่อสร้างคู่มือครูสำหรับแบบเรียนดังกล่าวในข้อ 2 ให้สมบูรณ์ถึงระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อประเมินผลความเข้าใจของผู้รับการอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหนังสือ แบบเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กชาวเขา
5. เพื่อสำรวจความมั่นใจของผู้รับการอบรมเกี่ยวกับการนำเนื้อหาในหนังสือ แบบเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กชาวเขาไปใช้สอน
6. เพื่อฝึกอบรมชาวเขาที่กองส่งเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกมาเข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ให้สามารถออกไป ทำหน้าที่ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลักสูตร แบบเรียน คู่มือครู หลักการและวิธีการฝึกอบรม จะช่วยให้ผู้รับการ อบรมมีความรู้ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยมที่เหมาะสมและมีความสามารถในการสอนวิชา วิทยาศาสตร์ โดยความรู้และความสามารถดังกล่าวก่อนและหลังการฝึกอบรมมีความแตกต่างกัน ในทางเพิ่มขึ้น
2. ผลสัมฤทธิ์ทางด้านการวิชาการและความสามารถในการฝึกสอนมีความสัมพันธ์กัน ในทางบวก

3. ผู้รับการอบรมทั้งกลุ่มเก่าและกลุ่มใหม่จะมีความเข้าใจเนื้อหาแบบเรียนก่อนและหลังการฝึกสอน ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้รับการอบรมทั้งหมด ไม่ว่าจะแยกระหว่างกลุ่ม วิชาการศึกษาเดิม หรือสถานภาพ จะมีความมั่นใจในการนำเนื้อหาในแบบเรียนไปสอนไม่แตกต่างกัน เมื่อได้ใช้เทคนิควิธีการสอนตามโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา หนังสือแบบเรียนและคู่มือครูประกอบแบบเรียน ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. ผู้รับการอบรมทั้งหมด สามารถออกไปทำหน้าที่ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาได้

ขอบเขตของการวิจัย

002874

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือกมา 80 คน มีอายุเฉลี่ย 21.65 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอายุ 4.61 ปี

2. หลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรม เป็นหลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สร้างขึ้นเป็นพิเศษสำหรับใช้ฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาโดยตรง

3. แบบเรียนวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นแบบเรียนที่คณาจารย์ แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้สร้างขึ้นสำหรับเด็กชาวเขาจำนวน 3 เล่ม คือ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

4. คู่มือครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สร้างเฉพาะคู่มือครูวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

5. ระยะเวลาในการฝึกอบรม ใช้เวลา 3 เดือน คือระหว่างวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2517 ถึง วันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2518

6. สถานที่ทดลอง

6.1 ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ค.บ้านแม่เหาะ อ.แม่สะเรียง

จ.แม่ฮ่องสอน

6.2 โรงเรียนสังวาลย์วิทยา อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

6.3 โรงเรียนบ้านแมตลาย อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาจากหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ผลงานวิจัยทั่ว ๆ ไปที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา เอกสาร ผลงานวิจัยของศูนย์วิจัยชาวเขาและเอกสารของกองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย
2. ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พุทธศักราช 2508 ของกรมสามัญศึกษา และหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2503 กระทรวงศึกษาธิการ
3. ศึกษารายงานการอบรมครูสอนเด็กชาวเขา เขตศึกษา 8 เชียงใหม่
4. ศึกษาแบบเรียนสำหรับเด็กชาวเขา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
5. พึงคำบรรยายจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับชาวเขา
6. ปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา กองส่งเสริมชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ และผู้วิจัยบางคนตามโครงการนี้ในวันที่ 1 และวันที่ 2
7. ชมภาพเลื่อน จากการทดลองฝึกอบรมตามโครงการนี้ในวันที่ 1 วันที่ 2 และสภาพของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ของแผนกวิชาประถมศึกษา ชมภาพเลื่อน และภาพยนตร์ของศูนย์วิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ของนิสิตค่ายอาสาสมัครชมรมชาวเขา และในที่อื่น ๆ
8. เดินทางไปศึกษาและสำรวจหมู่บ้านชาวเข้างานแห่งที่อยู่ใกล้ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้เห็นสภาพที่แท้จริงของชาวเขาก่อนการฝึกอบรม
9. ศึกษาหลักสูตรพิเศษ หนังสือแบบเรียน คู่มือครู และรายงานการวิจัยจากวันที่ 1 และวันที่ 2 ตามโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10. ร่วมกับคณาจารย์แผนกวิชาประถมศึกษาปรับปรุงแก้ไข หนังสือแบบเรียนวิชาครุศาสตร์ สำหรับเด็กชาวเขาให้ใกล้เคียงมาตรฐาน

11. ศึกษาและปรับปรุงแบบทดสอบที่แผนกวิชาประถมศึกษาสร้างขึ้นเพื่อนำไปวัด
ความรู้ของผู้รับการอบรมก่อนและหลังการอบรม

12. สร้างคู่มือครูวิชาวิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จากหนังสือแบบเรียนวิทยา-
ศาสตร์ สำหรับนักเรียนชาวเขา เพื่อใช้เป็นคู่มือครูประกอบแบบเรียนดังกล่าว

13. ทดลองสอนเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้คู่มือครูประกอบแบบเรียนวิทยา-
ศาสตร์ กับผู้รับการอบรม โดยใช้แนวการฝึกหัดครูตามหลักสูตรพิเศษ

14. ฝึกอบรมวิธีการสอนวิทยาศาสตร์ โดยใช้หลักการและวิธีการตามแบบของ
โครงการนี้ และให้ผู้รับการอบรมแต่ละคนได้ฝึกสอนนักเรียนชาวเขาที่โรงเรียนสังวาลย์-
วิทยา และโรงเรียนบ้านแม่ลาย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

15. เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลการสอบทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม โดย
การวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิด 2 ตัวประกอบ เมื่อตัวอย่างประชากรเข้ากันทุกรายการ

ความจำกัดของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีความแตกต่างกันทั้งพื้นฐานการศึกษา
อายุ ภาษาและประสบการณ์

2. แบบทดสอบที่ใช้วัดก่อนและหลังการฝึกอบรม อาจจะไม่สมบูรณ์ เพราะในการ
สร้างแบบทดสอบไม่สามารถหาตัวอย่างประชากรที่เป็นชาวเขาลักษณะเดียวกับกลุ่มทดลองได้
จึงได้ปรับปรุงโดยอาศัยนักเรียนพื้นราบเป็นตัวอย่างประชากร

3. แบบเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กชาวเขา ที่ทดลองใช้ในการวิจัย มีเพียง
3 เล่ม คือตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น

4. การสร้างคู่มือครู ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือครูเพื่อใช้ประกอบการสอนตามแบบเรียน
วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กชาวเขาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

5. ระยะเวลาในการอบรม 3 เดือน เป็นระยะเวลาสั้นที่จะปลูกฝังค่านิยมและ
ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ให้ครบทุกด้าน

6. ผู้ฝึกสอนมีจำนวนมาก และออกฝึกสอนในโรงเรียน 2 แห่ง ซึ่งอยู่ห่างไกลกัน
 ในระยะเวลาเพียง 8 วัน จึงทำให้ผู้รับการอบรมบางคนอาจไม่ได้รับการนิเทศอย่างเพียงพอ

ขอตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้มีพื้นฐานความรู้วิชาครูในด้านการสอนวิชา
 วิทยาศาสตร์ไม่แตกต่างกัน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกชนิด สามารถใช้ฝึกอบรมตัวอย่างประชากรได้
 ตามวัตถุประสงค์
3. แบบทดสอบที่ใช้ทดสอบผู้รับการอบรมก่อนและหลัง การฝึกอบรมเป็นแบบทดสอบ
 ที่มีความแม่นยำเชิงเนื้อหา และครอบคลุมเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้นตามหลักสูตร
 พิเศษของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. สามารถผลิตครูช่วยสอนเด็กชาวเขา จำนวน 80 คน ซึ่งได้รับพื้นฐานทางการ
 ศึกษา ได้แนวคิด ค่านิยม ทักษะที่ดีและถูกต้องตามวัฒนธรรมไทยและต่อความเป็นพลเมืองดี
 ของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้แก่เด็กชาวเขาอื่น ๆ ต่อไป

2. ได้ผลิตเป็นเอกสาร คือ คู่มือครูตามหนังสือแบบเรียนและวิธีการสอนแบบ
 ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กชาวเขาเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ และผู้วิจัยได้วิธีการสร้าง
 คู่มือครูอีกลักษณะหนึ่งที่สามารถจะเป็นแนวทางในการสร้างคู่มือครูสำหรับเด็กพื้นราบ ซึ่งจะเป็น
 ประโยชน์ต่อครูพื้นราบอย่างยิ่ง

3. เป็นประโยชน์ต่อการฝึกหัดครูในด้านการทดลองวิธีสอนวิธีต่าง ๆ แก่เด็กที่
 ไม่ได้ใช้ภาษาไทย เป็นภาษาพูดในชีวิตประจำวัน

4. ผู้รับการอบรมจะสามารถทำหน้าที่สอนเด็กชาวเขาในโรงเรียนของหน่วย
 พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทั้งจะเป็นผู้ช่วยประสานงานและเสริม
 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวเขาที่ตนสอนอยู่ตามใจตจ่วนง ของ กอง-

* สงเคราะห์ชาวเขา

5. พัฒนาการมีความรู้ความเข้าใจในฆวนการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ตามโครงการนี้ และสามารถจัดการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาเองได้ เมื่อสิ้นสุดโครงการทดลองฝึกอบรมของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือชาวเขาสำหรับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการร่วมมือกันทำงานเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นสิ่งมุ่งหวังอันแน่วแน่ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศัพท์เฉพาะเรื่อง

1. เด็กชาวเขา หมายถึง เด็กชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งอาศัยอยู่ตามป่าเขา ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือแตกต่างไปจากเด็กพื้นราบ

2. ผู้รับการอบรม หมายถึง ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่กรมประชาสัมพันธ์ เลือกมารับการฝึกอบรม เป็นเวลา 3 เดือน ตามโครงการทดลองฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขา ผู้ผ่านการอบรมแล้วกรมประชาสัมพันธ์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาค้นการศึกษาในหมู่บ้านชาวเขา ในการวิจัยครั้งนี้จะเรียกผู้ผ่านการอบรมแล้วว่า "ครูช่วยสอนเด็กชาวเขา"

3. กลุ่มเก่า หมายถึง กลุ่มผู้รับการอบรมที่เคยผ่านการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขามาแล้วในรุ่นที่ 1 หรือรุ่นที่ 2

4. กลุ่มใหม่ หมายถึง กลุ่มผู้รับการอบรมที่ไม่เคยผ่านการอบรมตามโครงการฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขามาก่อน

5. วุฒิเดิม หมายถึง ความรู้พื้นฐานวิชาสามัญของผู้รับการอบรมก่อนมาเข้ารับการอบรม แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และจบสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

6. สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของผู้รับการอบรมที่แบ่ง เป็นพระภิกษุสามเณร และฆราวาส

7. หลักสูตรพิเศษ หมายถึง หลักสูตรที่ แผนกวิชาประถมศึกษาได้สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบเรียนและคู่มือครู

8. หนังสือแบบเรียน หมายถึงหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ที่แผนกวิชาประถมศึกษาได้สร้างขึ้นให้เหมาะกับเด็กชาวเขา ซึ่งมีหน่วยการสอนทั้ง 5 เป็นแกนกลาง ดังนี้

1. ฉันทเป็นคนไทย
2. ชีวิตที่มีความสุข
3. บ้านเมืองของเรา
4. บุคคลที่เรายกย่อง
5. หลักการที่เราเชื่อถือ

9. คู่มือครูหมายถึงคู่มือวิทยาศาสตร์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเสนอแนะกิจกรรม อุปกรณ์ การประเมินผล และกิจกรรมขยายไว้อย่างละเอียด และหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาได้เลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของคน และคู่มือครูที่สร้างขึ้นนี้เพื่อให้ครูช่วยสอนเด็กชาวเขาใช้เป็นแนวทางในการสอนคู่มือหนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชาวเขาที่แผนกวิชาประถมศึกษาได้สร้างขึ้น

10. การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างฉับพลัน (Transfer Experience Approach) หมายถึงวิธีการถ่ายทอดความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียน แล้วทดลองให้ผู้เรียนปฏิบัติและใช้ความรู้ทักษะนั้นทำการสอนทันที

11. การสอนแบบจุลภาค (Micro - teaching) หมายถึงการสอนคามสภาพการณ์ที่เป็นจริง ในลักษณะที่สั้นย่นทั้งเวลา ขนาดของชั้นงานและทักษะ

12. วิธีสอนแบบอินไควรี (Inquiry) หมายถึงการสอนที่ยั่วให้ผู้เรียนได้วางแผนและกำหนดวิธีการค้นคว้าหาความรู้เอง

13. วิธีสอนโดยใช้ขบวนการกลุ่มสัมพันธ์ (Group Process) หมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยที่การเรียนรู้จะเกิดจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมภายในกลุ่มด้วยตนเอง และอาศัยการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งเกิดขึ้นในขณะนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการเรียน

14. วิทยากร หมายถึงผู้วิจัยทั้ง 7 คน ซึ่งเป็นนิสิตปริญญาโท แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่ให้การฝึกอบรมตลอดระยะเวลา 3 เดือน ณ ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

15. พัฒนาการ หมายถึง เจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาฝ่ายการศึกษา
กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ทำหน้าที่ให้การฝึกอบรมร่วมกับวิทยากร
เพื่อเตรียมตัวรับช่วงงาน ฝึกอบรมครูช่วยสอนเด็กชาวเขาก่อไป เมื่อจบสิ้นโครงการ
ทดลองนี้แล้ว

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย